

Zgodovinski razplet v desetletju 1970

Ob koncu druge svetovne vojne sta se na svetovnem tlorišču znašli sami in edini dve velesili: ZDA in ZSSR. Obe — ZSSR sicer močno poškodovana — sta izšli iz vojne močni: ZDA, ker si je zaradi svoje teritorialne odmaknjenosti od bojnih pozorišč ohranila nedotaknjen industrijski potencial (ki se je vsled vojne še okreplil) in ZSSR, ker si je svoj uničeni industrijski potencial obnovila s plenitvijo industrij po evropskih satelitskih državah. Te so industrijsko osirotele šele po vojni, ker so jim Sovjeti industrije demontirali in jih preselili za svoje meje.

Iz vojnih pogorišč sta, zaradi severnoameriške pomoči in lastne prizadevnosti, v dobrem desetletju znova zrasli v gospodarski velesili Zahodna Nemčija v Evropi in Japonska v Aziji.

Politično ti dve velesili pred nekaj leti še nista pomenili veliko, ker to sami nista hoteli. Toda gospodarska napetost, ki jo povzroča velik industrijski potencial, se polagoma spreminja v politično, ki je v določenem trenutku ni mogoče več zadrževati znotraj lastnih meja. Država je prisiljena na zunanjo aktivnost. In politična aktivnost je tesno povezana z gospodarsko.

Zahodna Nemčija, z varnim zaledjem v Zahodni Evropi in Skupnem evropskem trgu, kateri se polagoma spreminja tudi v politično skupnost in se preko te povezuje še dlje na zahod čez Atlantik z Združenimi ameriškimi državami, je spet svojo pozornost začela obračati v politično in gospodarsko praznino prostora, ki se širi na vzhod po evropskih komunističnih državah tja do Urala.

Politično je ta prostor prazen, ker komunistična ideološka povezanost med sovjetskimi sateliti ni svobodna, temveč prisilna. V to praznino je možno poseči z Zahoda. Vprašanje je seveda, kaj je mogoče iz te praznine zajeti.

Gospodarsko je ta prostor prazen, ker se ves gospodarski promet razvija v začaranem krogu Comecon, se pravi v mejah umetno in prisilno ustvarjenega gospodarskega bloka, iz katerega črpa svojo gospodarsko in industrijsko moč samo Moskva. V današnjem industrijsko-gospodarskem ustroju tega bloka so odnosi vzhodnoevropskih komunističnih držav do Moskve podobni odnosom kolonij do metropole: ZSSR jim prodaja surovine in pogonsko energijo v zameno za njihove izdelke.

Toda, kakor v ZSSR sami, tako tudi v njenih satelitih nezadržno naraščajo zahteva prebivalstva po višji življenjski ravni, ki za posameznika pomeni televizijski sprejemnik, pralni stroj in avtomobil, ne pa veliki kompleks težke industrije, ki proizvaja traktorje, lokomotive in tanke. V to gospodarsko praznino je spet možno poseči z Zahoda. In vprašanje se spet ponavlja: kaj je mogoče zajeti iz te praznine?

Odkrivajo se možnosti, ki jih je mogoče stiriti v naslednji račun, ki so ga napravili v prestolnicah zahodnih velesil, vključno v Bonnu, ne glede na to, kakšne ideologije kancler (razen komunistične) trenutno vlada tam:

Da je ZSSR postala politična in gospodarska velesila, ni bilo nekaj neizogibnega. Moskva dolguje svoj današnji položaj v svetu drugi svetovni vojni, ki je opustošila Evropo in Japonsko in še več drugih držav, katere so postale lahek plen sovjetskega ekspanzionizma. Toda komunistična gospodarska otrplost, v katero je vsled protinaravne marksistične ideologije uklenjen razvoj v slerni komunistični državi, je tudi Moskvo, kljub poživljenim injekcijam iz okupiranih vzhodnoevropskih držav, uklenila v gospodarskem zastoju. Gospodarska odvisnost, na katero je Moskva navezala nase evropske satelite, deluje tudi v obratni smeri: tudi Moskva postaja gospodarsko odvisna od njih.

Ves ta blok in še posebej ZSSR vedno bolj potrebuje visoke kvalitete proizvode in tehnično znanje, ki jih more dobiti le v Zahodni Nemčiji in v ostalih zahodnih demokratičnih dr-

ŠPANIJA SE VKLJUČUJE V EVROPO

SPORAZUM V PARIZU

Med Francijo in Španijo je pretekli teden prišlo do prvih resnih in pozitivnih stikov, odkar je general Franco pred več kot 30 leti zatrl komunistično revolucijo v svoji deželi in preprečil Stalinu, da bi Španijo spremenil v prvo komunistično trdnjavo v Zahodni Evropi. Francija je bila takrat središče komunističnih in drugih levičarskih organizacij, ki so organizirale pomoč španskim komunistom. Odnosi med Francijo in Španijo so vso dobo ostajali na najnižji ravni.

Sedaj se je po španski revoluciji prvič zgodilo, da je v Parizu prisel španski zunanji minister Gregorio Lopez Bravo in imel razgovore celo s sedanjim francoskim državnim predsednikom Pompidoujem.

Lopez Bravo se je v Parizu mudil tri dni ter se je s francosko vlado dogovoril, da se bo odslej naprej politično, vojaško, gospodarsko in tehnološko sodelovanje med Francijo in Španijo normaliziralo in okreplilo.

Na tiskovni konferenci pred svojo vrnitvijo v Madrid je Lopez Bravo povedal, da sta Španija in Francija podpisali pogodbo, po kateri bo Francija v kratkem dobavila Španiji med drugim tudi 30 francoskih reaktivskih letal Mirage. To bo prva zadevna pošiljka, ki ji bodo sledile druge.

V skupni izjavi o razgovorih francoska in španska vlada objavljata, da je obisk Lopeza Brava okrepil zvezo prijateljstva med obema državama „v okviru Evrope, ki se sama nahaja v procesu organiziranja“.

Lopez Bravo je tudi pojasnil časnikarjem, da „Francija in Španija delita skupne poglede na svetovne pre-

bleme, vključno na vprašanje mirne rešitve položaja na Bližnjem vzhodu in predvsem arabsko-izraelskega konflikta.“

Najvažnejši razlog njegovega obiska v Parizu pa je bila želja Španije, da bi se mogla polagoma vključiti v zahodnoevropsko gospodarsko in politično skupnost. „Španija si želi popolne vključitve v Evropo, ki se sedaj gradi. Hočemo igrati aktivno vlogo in menimo, da moremo temu razvoju koristiti“, je izjavil Lopez Bravo.

Španija se je odprla svetu in „spremenila vrstni red važnosti problemov v svoji zunanji politiki“, je dejal Lopez Bravo. Na neko vprašanje je izjavil, da Gibraltar ostaja središčna točka španske zunanje politike, „toda ni njen magnetni pol. Gibraltar ostaja le na prvem mestu naše zunanje politične isticve“, je dodal Lopez Bravo.

„Evropa ne more ignorirati Španije in Španija ne more ignorirati vzhodne polovice Evrope“, je dejal na tiskovni konferenci. „Vzpostavili smo stike z Moskvo, toda zaenkrat ne gre za vprašanje vzpostavitve diplomatskih odnosov s Kremljem.“

Španija se trudi, da bi čim prej podpisala trgovinske pogodbe s Skupnim evropskim trgovom, kar naj bi jo postopoma pripeljalo do tesnejšega sodelovanja in „popolne vključitve v Evropo“, si želi Lopez Bravo.

Francija v sedanjem trenutku podpira Španijo, da bi vzpostavila stike s Skupnim evropskim trgovom ter sta Pariz in Madrid v skupni izjavi objavila, da so se „odnosi med obema državama v zadnjih letih znatno razvili“.

Moskva preganja študente

OBSOJENI NA PRISILNO DELO

Univerzitetni študentje iz Zahodne Evrope, bodisi organizirani ali posamič, so v zadnjih mesecih prišli na idejo protestiranja proti sovjetskemu komunističnemu režimu v njegovem središču, v Moskvi sami. Ker Kremelj zlasti študentom dovoljuje potovanja po ZSSR in predvsem obisk Moskve, to možnost izkoriščajo mnogi študentje iz zahodnoevropskih držav za demonstriranje proti sovjetskemu režimu.

Tako se je zgodilo, da je pred kratkim po moskovskih ulicah trosil protirežimske letake neki norveški univerzitetni študent, ki je prišel v Moskvo obiskat svojega očeta, kateri je trenut-

no v diplomatski službi na tamkajšnjem norveškem poslaništvu. Policija je 23-letnega Gunnarja Gjengsetha seveda aretirala in zaprla.

Prav tako so imeli opravka s sovjetsko policijo trije drugi študentje in sicer dva Italijana (ena od njiju študentka) ter en Belgijec. Italijanska študentka in študentka sta se v enem izmed moskovskih veletržnic v verigo priklenila na prodajalno mizo, da bi tako izrazila svoj protest proti prisilnemu delu v Sibiriji, na katero so obsojeni ruski pisatelji Sinjavski in Daniel ter sovjetski protirežimski general Peter Grigorenko.

Belgijski študent pa se je priklenil na sedež v nekem moskovskem gledališču, prav tako iz protesta proti sovjetskemu preganjanju intelektualcev.

Moskovsko sodišče je uprizorilo proti vsem omenjenim sodne procese, na katere je dovolilo vstop celo skupini tujih dopisnikov. Na procesu proti norveškemu študentu Gjengsethu je bilo prisotnih nad 25 sovjetskih časnikarjev, vstop v dvorano so dovolili tudi njegovemu očetu-diplomatu. Pripeljane pričbe so vse „izrazile ogorčenost“, je pisalo sovjetsko časopisje, proti študentu. Sodišče ga je obsodilo na eno leto prisilnega dela v sovjetskem koncentracijskem taborišču, ki mu danes v ZSSR pravijo „kazensko taborišče“.

Oba Italijana in Belgijec so bili vsak na svojem sodnem procesu obsojeni prav tako na eno leto prisilnega dela. Sodišče je utemeljevalo svoje obsodbe z izjavo, da predstavljajo „resno opozorilo vsem, ki bi nameravali ponavljati taka dejanja.“

Izraelska letala so pretekli teden odvrkla bombe na neko egipčansko tovarno v kairskem predmestju ter je bilo pri tem ubitih 70 delavcev, nad 100 pa ranjenih. Izrael trdi, da bombardiranje ni bilo namerno. Nasser pa je na tiskovni konferenci ponovil, da bo Egipt vračal Izraelu „zob za zob in oko za oko“. Kakor je znano, je egipčansko letalstvo popolnoma nemočno pred izraelsko zračno silo.

Un retroceso significativo

Aleksander Tvardovsky, uno de los poetas contemporáneos rusos más destacados, que a la vez goza gran prestigio en el campo periodístico, renunció en Moscú a su cargo de director de la revista literaria „Novi mir“. El hecho por sí solo no constituiría un indicio especial, si no fuera porque Tvardovsky es también considerado paladín de las tendencias liberales entre los escritores soviéticos. Había asumido la dirección de „Novi Mir“ en la época Hruschev y su apogeo coincidió con la campaña de „destalinización“, en cuyo transcurso la revista publicó trabajos de escritores como Aleksander Solzhenitsyn, Andrey Siniavsky, Viktor Nekrasov, Vasily Aksyonov y Andrei Vosnesensky, todos ellos hoy condenados o perseguidos en la Unión Soviética.

Durante los últimos tiempos Tvardovsky, que doblado a su prestigio pudo continuar en sus funciones, se vio sometido a una presión cada vez mayor por parte de la nueva junta editora del periódico y del Sindicato de Escritores Soviéticos. Esta presión llegó a su punto máximo, cuando fueron destituidos varios miembros del consejo directivo, tras lo mal Tvardovsky se vio obligado a renunciar. Su retiro marca otro paso en un proceso, que tiende a suprimir en la Unión Soviética los últimos vestigios de la libertad de expresión, uno de los derechos irrenunciables de la persona humana.

Vračanje na staro

Aleksander Tvardovsky, eden najbolj priznanih sodobnih ruskih pesnikov, ki je obenem tudi znamenit časnikar, je v Moskvi odstopil s svojega mesta urednika literarne revije „Novi mir“ (Novi svet). To samo po sebi ne bi mnogo pomenilo, če ne bi Tvardovski bil tudi ideološki voditelj liberalne tendence med ruskimi pisatelji. Uredništvo „Novoga mira“ je prevzel za časa Hruščeva in je največje uspehe dosegel v dobi „destalinizacije“, ko je revija med drugim objavljala tudi del Aleksandra Solženicina, Andreja Sinjavskega, Viktorja Nekrasova, Vasilija Aksynova in Andreja Voznesenskega, ki so danes vsi ali obsojeni ali preganjani v Sovjetski zvezi.

V zadnjem času je Tvardovski še ostal na svojem položaju zlasti zaradi prestiža, a je bil vedno bolj pod pritiskom novega založniškega direktorja in Sindikata sovjetskih pisateljev. Ta pritisk je dosegel višek, ko so bili pred kratkim odstavljeni številni člani Upravnega sveta, zaradi česar je tudi Tvardovski moral odstopiti. Njegov odhod predstavlja nov korak v razvoju, ki skuša odpraviti v Sovjetski zvezi še zadnje ostanke svobodnega izražanja, ki je ena bistvenih pravic človeške osebnosti.

Napačna svoboda in moralna indifferenca

PAVEL VI. OPOZARJA

Pavel VI. je v svojem prvem postnem nagovoru opozoril katoliške vernike vsega sveta pred nemoralo, ki jo širijo gotove reklame, časopisje, gledališča in „skrita in strupena trgovina“. Pavel VI. ni podrobneje pojasnil svojega opozorila, toda iz njegovih besed je razvidno, da pri tem misli na trgovino z mamili.

„Nič ni bolj ponižujočega za človeško osebnost kakor napačna svoboda ali moralna indifferenca“, je poudaril Pavel VI.

„Toda samopremaganje je danes mnogo težje, kakor je bilo doslej“, je dodal. „V sebi in zunaj sebe, na vsakem koraku naletimo na probleme in ti so mnogokrat dvolični: so privlačni in polni skušnjav.“

Pavel VI. je nato izjavil: „Truditi se moramo, da se rešimo skušnjav, in imeti moramo vedno pred očmi, da danes le-te niso posamezne ali slučajne, temveč kolektivne in trajne, organizirane in napadalne, skrite v zvijačnih oblikah, ki jih pogostokrat širijo škandalozni gospodarski interesi in jih opravičujejo s pseudo-kulturo kot zakonite in pomenljive tokove našega časa.“

„Presodite mnoge reklame, publikacije, odrske prikreditve, in skruje in strupeno trgovino. Imunizirajte se moramo, toda ne z navado, temveč z dostojanstvom odpovedi in s pogumom obsodbe vsega tega. Bodimo močni, bodimo pravi kristjani“, je pozval katoličane vsega sveta Pavel VI.

I Z T E D N A V T E D E N

Spiro Agnew, severnoameriški podpredsednik, je izjavil, da se svobodnemu svetu ni treba bati, da bi se ZDA umaknile v izolacijo. „Ni v ameriškem značaju, da bi prodajali svoje prijatelje, da bi se izogibali dolžnostim in obveznostim, da bi se zapirali vase in pustili ostali svet, da gre po svoje“, je pribil Agnew. „Prav tako pa tudi ni v ameriškem značaju, da bi nosili bremena drugih, ki jih lahko oni sami nosijo, da bi slabili voljo naših prijateljev s tem, da bi njihova bremena nosili zanje“, je končal Agnew.

Londonski dnevnik The People je nedavno objavil, da se britanske čete, ki so se leta 1948 borile proti komunistični gverili na malajskem polotoku, pobile v nekem kraju 25 civilnih oseb. Poročilo je izzvalo tolikšno razburjenje v Angliji, da je o zadevi razpravljal parlament in je vlada uvedla preiskavo. Angleži primerjajo sedaj to poročilo o poročilu o ameriškem pobojju civilnega prebivalstva v Vietnamu, ki je tudi v preiskavi.

Občinski svet mesteca Madison Heights, v bližini Detroita, je izglasoval zakonsko določilo, po katerem bodo oblasti zaprle ali denarno kaznovale starše mladoletnikov, ki bi izvršili kakršno koli kriminalno dejanje. „Družba pričakuje, da bodo starši že enkrat odgovarjali za dejanje svojih otrok“, je utemeljil sklep župan Monte Gerald.

Brandt, zahodnonemški socialistični kancler je izjavil, da po njegovem mnenju „Nemčija ne bo nikdar več postala velesila. Nemčija bo mogla igrati svojo vlogo samo kot del skupnosti in mi smo sprejeli to vlogo.“ Brandt je tudi zavrnil idejo o bližnji možnosti združitve Nemčije. „To se ne bo zgodilo“, je dejal. „Verujem v enotnost nemškega naroda, toda do te ne bo nujno prišlo ravno v okviru naše narodne države“, je zaključil Brandt.

Italijanska socialistična stranka je silovito napadla papeža Pavla VI. ker nasprotuje uvedbi ločitve zakona v Italiji. Na podlagi konkordata iz leta 1929 je bila ločitev zakona v Italiji prepovedana. Vatikan smatra odobritev zakonskega predloga o ločitvi zakona za kršitev konkordata, socialisti pa mu očitajo vmešavanje v italijanske notranje zadeve.

Japonska je pred kratkim stopila v skupino držav, ki so poslale v vesolje lasten umetni satelit. Minulo sredo je Japonski uspelo — po treh ponovnih poskusih — pognati umeten satelit na krožno pot okoli Zemlje v elipsi med 400 in 2200 km, višine. Japonska je začela z vesoljskimi poskusi leta 1966. Raketa Trufoct, s katero jim je poskus uspел, je Japonce stala samo 330.000 severnoameriških dolarjev (120 milijonov jenov). Doslej so izvedle samostojne vesoljske poskuse samo ZDA, ZSSR in Francija.

ZAPLETLJAJI OKOLI VETRINJSKEGA GRADU

Protipredlog Družbe sv. Mohorja

Mohorjeva družba je objavila, da je pripravljena tudi zadnjo ponudbo koroške banke prekoračiti, če do 31. januarja 1970 ne bo imela konkretnih možnosti za gradnjo novega dijaškega doma v Celovcu samem ali v bližnji okolici. To je sporočil msgr. Hornboeck po celovških listih. Rekel je, da so prostori dijaškega doma v sedanji Mohorjevi družbi na Vetrinjski cesti tako tesni, da stoji pred alternativo ali najeti poseben dom nekje, ali pa zidati novo stavbo. Družba ni si zastavila principa, da mora kupiti ravno Vetrinjski grad, kajti preveč bi veljala adaptacija gradu za nov namen. Mnogo bolj bi se ji prilegla nova stavba nekje v bližini ali na pr. na lastnem ozemlju na Vetrinjski cesti. Msgr. Hornboeck je potem govoril o tem, da bi v takem primeru pač morali dobiti podporo za dijaške domove iz deželne države. Če bi Družba sv. Mohorja dobila sredstva iz tega zakonitega fonda za take stvari, bi se tudi odrekla nakupu Vetrinjskega gradu.

Na to je odgovorila uprava deželne države, da morejo dobiti gradnje dijaških domov tudi do 90% podpore. Toda sredstva za leto 1970 so že izčrpana, za nove bi morali čakati dve do tri leta. Če bi Družba sv. Mohorja izpolnila vse pogoje, bi gotovo ne bilo nobenih ovir, da doseže te ugodnosti fonda. Nato je izjavil deželni glavar Sima, da prosi, da se v interesu mirnega razvoja stvari sprejme zadnja ponudba koroške banke. Zmotno je, da se nakup Vetrinjskega gradu veže s stanovanjskim fondom. Družba sv. Mohorja zahteva tu nekakšno posebno obravnavanje, ki ni dovoljeno sicer nobenemu koroškemu državljanu. Edino to se lahko garantira Družbi sv. Mohorja, da se bo njena prošnja za podelitev sredstev iz tega fonda delila po istih pravilih, kot velja za slednjega Korošca.

Maček v žaklju

Pravi maček tiči nekje drugje, pravi Kaerntner Nachrichten: Voditelj krščanskih Slovencev ne gre toliko za študentovski dom, kakor za to, da podpro svojo trditve: Ta dežela je slovenska, in v kolikor je v stoletjih postala nemška, v toliko jo hočemo spet posloveniti! Da je bila Koroške že davno pred l. 590 pod Kelti, Iliri, Romani in Germani že visoko kulturna, o tem se gotovo ti slovenski gospodje niso dosti učili, ker tedaj pač še ni bilo slovenske gimnazije, v kateri se mora to — po resnici — tudi učiti (Kaerntner Nachrichten v božični številki).

Očitna diskriminacija

Na razne obtožbe je msgr. Hornboeck dal izjavo, kjer pravi, da je Sima v zmoti, če misli, da se namerava v vetrinjskem gradu ustanoviti slovenski prosvetni dom. „Najprej bi prišla v poštev stanovanja najemnikov. Nadalje bi se preselili tja dijaki iz hiše sv. Mohorja in s ceste 10. oktobra. V drugih prostorih pa bi se namestila cerkvena ustanova in ne slovenski prosvetni dom. Mohorjeva bi prodala obe svoji poslopji na Vetrinjski cesti in cesti 10. oktobra, kar je že naznanila po celovških trgovinah nepremičnin. Tudi se je lahko prepričati, da ne gre za inozemski denar. Družba sv. Mohorja je imela letos največ članov (od l. 1918 naprej), namreč 5.000. Dijakov ima 250, pa jih je morala več odkloniti zaradi pomanjkanja prostora. Naše razmerje do emigrantov je v tem, da jih preskrbujemo z nabožno literaturo. Za slovenske podeželske ljudi gotovo velika diskriminacija od strani deželne glavarja...“

Zvezni kancler izjavlja

„Meni se zdi nerazumljivo, da deželni glavar odklanja predlog zvezne vlade, da ta kupi grad in ga daruje deželi za 50-letni jubilej, obenem pa 8 milijonov za adaptacijo. Kakor je videti, je ta sklep zvezne vlade izraz hvalečnosti koroškemu ljudstvu za drž. zvestobo. Vetrinjski grad naj bi služil „za mesto srečanja“ med večinsko stranko in manjšino. Prosvetna ustanova tam naj služi vsem Korošcem. Zvezna vlada bo držala svoj sklep, da naj bo ta grad darilo koroškemu ljudstvu in ne vladi, ter bo vztrajala pri tem vse dotlej, dokler se ljudstvo ne izjavi enodušno, da je enakih misli kot deželni glavar.“

Stališče graškega socialističnega lista

Urednik Paul Fritz podaja zgodovino cistercijskega samostana Vetrin in podčrtava bivanje Vlasovcev in Hrvatov tam po drugi svetovni vojni (Slovencev ne imenuje). Le po teh podatkih razumemo, zakaj je prodaja gradu postala tako popularna. Nato podaja potek dogodkov od takrat, ko je Družba sv. Mohorja ponudila prvi znesek 5,8 milijonov. Stroški — kakih 20 do 35 milijonov (z adaptacijo), bi se zbrali z darili emigrantov, ki sedaj žive v Ameriki. Pravi, da socialisti niso hoteli, da se pred vrati Celovca namesti družba, ki bi združevala desničarske Slovence. Tudi bi Družba hotela kupiti grad, ker se je tu dovršila „Vetrinjska tragedija“... Deželni glavar je v ta spor prinesel še nov moment: motenje miru med večino in manjšino. Da se pa iz tega gradu napravi „mesto srečanja“ med narodom, ni razen vojvodskega prestola gotovo bolj primerne kraja. Deželni glavar pa je tudi to darilo dunajske vlade odklonil, in prosi, naj bi namesto tega dala 30 milijonov šilingov v dobro 41 občin, ki so glasovale l. 1920. Zvezna vlada pa misli, da je dosti že to, da se kupi grad in da kot darilo. Skratka: dežela sprejme dunajsko darilo, toda le brez davkov in samo pod pogojem, da s tem darilo za glasovanje ni dotaknjeno.“

Ljubljansko „Delo“ piše 31. 1. 1970: Zakaj niso Mohorjevi družbi dovolili kupiti Vetrinjskega gradu

Celovški deželni glavar Hans Sima je na tiskovni konferenci v Celovcu v poslopju deželne vlade obrazložil dvajsetim novinarjem vladno stališče do zadeve Vetrinja. Pojasnil je razloge, zaradi katerih ni dovolil Mohorjevi družbi kupiti Vetrinjskega gradu.

Hans Sima je dejal, da medstrankarsko predvolilno obračunavanje — volitve bodo 22. februarja — ne sme ogroziti sožitja na Koroškem in sodelovanja s prijateljsko Jugoslavijo. Nato je povedal, da je v zvezi s tiskanjem in razpečevanjem neoblogaristične literature in s stiki med emigranti v ZDA v primeru Mohorjeve družbe obstajal upravičen sum, da bodo vetrinjski grad uporabljali tudi kot emigrantski, Jugoslaviji sovražen center. Dodal je, da se proti takšni literaturi tudi sam ograjuje, in poudaril, da nikakor ni pripravljen dati na preizkušnjo tako miru in lastni deželi in dobrih sosedskih odnosov s Slovenijo oziroma Jugoslavijo.

Deželni glavar je izrekel priznanje „Slovenskemu vestniku“ za objektivno poročanje o tej koroški aferi in zaključil tiskovno konferenco z zagotovitvijo, da si bo vselej prizadeval za enakopravno obravnavanje manjšine v odnosih z večinskim narodom in za njen napredek.

Pred tiskovno konferenco so si novinarji skupaj z deželnim glavarjem ogledali sporno graščino in presenečeni obstali pred velikim, na 15 hektarih stoječim in zapuščenim kompleksom medsebojno povezanih stavb z mogočnim, 130 metrov dolgim čelnim traktom. Po izračunu gradbenikov bo samo obnova gradu veljala kupca 35 milijonov šilingov. To bi bil občuten izdatek celo za deželno vlado.

Gospa Anica Kralj, ki v našem listu piše rubriko „Žena in njen svet“, je odšla na počitnice v Barloče, kjer živi njena hčerka Lučka, poročena Jerman. Bralci in uredništvo ji žele najprijetnejšega oddiha, obenem pa pričakujejo, da se bo ob povratku znova oglašala v listu s svojimi lepimi mislimi in bogatimi nasveti.

Severnoameriški zun. minister Rogers, ki je potoval po Afriki, se je pretekli teden ustavil tudi v Addis Abebi v Abesiniji, kjer se je istočasno mudil jugoslovanski komunistični diktator Tito. Sestala sta se v Haile Selasijevi cesarski palači na kratek razgovor o bližnjem zhedu, kjer naj bi Tito posredoval pri Nasserju, ko bo predvidoma 23. februarja obiskal Kairo. Rogers se je namenil obiskati 19 afriških držav v zvezi z nadaljnjo severnoameriško politiko do črnega kontinenta. Tito pa potuje po Afriki kot tisk. predstavnik tretjega sveta, ki skuša prikleniti ta kontinent na komunistično ideologijo.

Božič v Sloveniji

Sicer je res že preteklo precej časa od božiča, vendar spričo poročil, članok in komentarjev, ki so se medtem nabrali v uredništvu, prinašamo kratko sliko, kako je potekel lanski božič v Sloveniji. Poglejmo najprej, kaj je o njem napisala „Družina“ v prvi letošnji številki:

„Popoldne pred svetim večerom sem se sprehaljal po mestu. Ulice okrašene, na križiščih živobarvno osvetljene smreke. Ogledoval sem božične večerice. Menda ni bilo nobene trgovine, ki med novoletnimi voščilnicami ne bi imela tudi božičnih. Največ je bilo natisnjenih v Italiji, lahko pa smo kupili tudi lepe domače. Prodajalci so mi na tihem zaupali, da so do tega dne prodali največ božičnih.“

Pritegnilo me je tudi izložbeno okno trgovine, kjer prodajajo gramofonske plošče. Oblikovalci so takole razporedili stvari v izložbi. Najbolj na vrhu so obesili Mozartov „Requiem“, potem so bile razporejene tri božične plošče: Božične pesmi, Stare cerkvene pesmi in Sveta noč. Spodaj pa so postavili nekaj izvodov nove slakovske plošče. Seveda ni manjkalo tudi novoletnih okraskov. Smisel te razporeditve v izložbi sem si razlagal takole: Mozartova glasba sega v sam vrh umetnosti in ji zato gre prvo in najvišje mesto. Potem je tu božični čas in zato božične pesmi. Veseli čas pa si lahko dopolnimo še z domačo glasbo. Večje ob domači glasbi pa bo pravo veselje šele takrat, če se bomo prej naučili božične radosti.

Prazniki so se pričeli s polnočnico. Ne vem od kod, vendar je že tradicija, da gre večina mladih Ljubljančanov

Splošna plovba v težavah

Zvezna vlada brez smisla za reševanje problemov

Kakor smo poročali že v zvezi z odjavo v najem ladij Postojna in Portorož neki japonski ladijski družbi, slovensko ladijsko podjetje Splošna plovba s sedežem v Piranu bori z vedno večjimi finančnimi težavami.

Po letošnji izdaji Lloydovega Registra ima Splošna plovba 24 ladij, katerih bruto tonaža znaša 163.487 ton. Tonaža posameznih ladij se giblje med 123 ton (ladja Seča) in 13.152 ton (ladja Bela krajina), starost pa med 32 let (ladja Dubrovnik, zgrajena l. 1938) in 2 letoma (ladij Portorož in Kras, zgrajeni leta 1968). Med najstarejše ladje spadajo tudi trojčki Bled, Bohinj in Bovec, ki imajo vse po 25 let starosti in so že postale nedonosne. Te namerava Splošna plovba prodati in kupiti namesto njih tri mlajše ladje od nizozemskega pomorskega velepodjetja Holland-Amerika Ijn, s sedežem v Rotterdamu, ki ima ladje, katerih imena se končujejo na -dyk (Kerkydyk, Kinderdyk itd.). Ker poročila povedo, da namerava Splošna plovba za nabavo treh mlajših ladij potrošiti samo nekaj milijonov dolarjev, tudi te ladje ne bodo manj kot po deset let stara, če se bo njihova tonaža sukala ok. 5000 bruto ton.

Ladje Splošne plovbe predstavljajo 12 odstotkov jugoslovanskega trgovskega ladjevja in donajajo državi letno pribl. 8 milijonov dolarjev čistega deviznega dobička (doma dobičku pravijo „priliv“). Toda zaradi vedno večjih finančnih problemov, v katere zahajajo celotno jugoslovansko ladijsko gospodarstvo in mora velik del teh bremen nositi prav Splošna plovba, se tudi letno vedno težje bori za obstoj. Teško dodatno breme Splošne plovbe je n. pr. tkim. energetske davek (doma davek imenujejo „prispevek“), ki bi ga letošnja morala plačati za okoli 10 milijonov dinarjev (800.000 dolarjev po uradnem tečaju).

Vodstvo Splošne plovbe je zato s svoje seje 30. januarja t. l. poslalo predsedstvu slovenske skupščine v Ljubljano pismeno zahtevo, da o slovenskem ladijskem gospodarstvu razpravlja in „sprejme stališča“ in o njih „obvesti zvezne organe“ (se pravi Beograd), „ki so že lani obljubili, da bodo poiskali za pomorsko gospodarstvo ustrezne sistemske rešitve“.

Vodstvo Splošne plovbe je tudi poslalo ljubljanski skupščini zahtevo, naj zahteva od zvezne vlade v Beogradu, da „oprosti Splošno plovbo plačevanja prispevka za energetiko.“

Lansko leto je namreč šlo mimo, ne da bi se v Beogradu, kjer vladajo Tito,

„Glej na najvišje dobro, ki si ga postavil za cilj vsega življenja! Z njim se mora ujemati vse, kar delamo. Ne bo ukrepal o posameznih rečeh, dokler komu še ni jasno pred očmi smisel življenja ... KDOR NE VE, KJE JE NJEGOV PRISTAN, NE VE, PO KATEREM VETRU NAJ SE RAVNA.“

Rimski mislec Seneka, Ep. 71

najraje v stolnico ali k frančiškonom. Obe cerkvi sta bili letos polni že precej pred polnočjo. Pri frančiškanih je bil med obredi mir, le proti koncu se je nekaj zataknilo, a so se duhovi kmalu pomirili. V stolnici je nastal nemir ob začetku. Župnik je nekatere povabil ven na razgovor in potem je bilo vse v božičnem vzdušju. Letos je po približno petnajstih letih pri frančiškanih igral na koroški orkester. Polna cerkev je bila najlepše darilo Bogu tudi na sam praznik popoldne.

Tudi druge cerkve so bile nabite. Na Rakovniku so pred cerkvijo našli preko sto avtomobilov.

Skoraj po vseh cerkvah so pred polnočno mašo pripravili akademije ali pa se kako drugače pripravili na srečanje z Detetom. Pri sv. Petru so brali odlomke iz sv. pisma in predvajali magnetofonske posnetke zvonjenja in pritrkavanja. Na Rakovniku je mladina pripravila akademijo v čast Nevojenemu.

V bolnišnici je za božič preko dvesto bolnikov prejelo obhajila. Bolniški kurat je posnel božične pesmi in bolniki so jih poslušali, medtem ko je on spovedoval. Bolniki so dobili po želji vse verske časopise in revije.

Na sam božič popoldne je bila v cerkvi Srca Jezusovega maša za Hrvate. Zbralo se jih je okoli sto. Gotovo bi jih prišlo še več, če bi za to

vedeli. Treba bo misliti na stalno hrvaško mašo v Ljubljani in slovensko v Zagrebu.“

Do tu „Družina“. Seveda ni treba posebej poudarjati, da je bil božič doma deloven dan. Ponovno pa je treba pripomniti, da sta tudi slovenski radio in televizija božično praznovanje popolnoma ignorirala. Če ene božične oddaje, ne ene plošče, komentarja ali bejbrila, ki bi spominjalo na Kristusovo rojstvo. Sedaj pa primerjajmo to s Češkoslovaško, kjer je država v polnem vračanju v strogo moskovski režim. Božič je bil prost dan, na radiu in televiziji so se vrstile številne božične oddaje, in celo „Rude Pravo“, glasilo komunistične stranke je imelo božični poudarek. Razlika je tako ogromna, da se po pravici vprašujemo, kje je „naprednost“ jugoslovanskega režima, kje je verska svoboda, ki jo je Kardelj pred kratkim opeval? Ali bo dovolitev javnega praznovanja božiča plačilo za Titov sprejem pri papežu?

Potem bodo gotovo razne „koncesije“ na dolgo in široko opevane, čeprav predstavljajo del osnovnih človeških pravic. Kar ljudem po pravici in zakonu pripada, bo prikazano kot volik dar „socialistične skupnosti“. Po ceni rajše ne vprašujemo.

Medtem pa tisočletni verski prazniki živijo naprej v cerkvah, družinah in v vernih slovenskih srcih.

Pišejo:

Tudi v Evropi že pridno berejo in preučujejo zadnji ZBORNIK SVOBODNE SLOVENIJE. O njem je goriški katoški Glas med drugim napisal tudi sledeče:

„Menimo, da je tako v domovini kot v zamejstvu težko najti tako zaježno knjigo s toliko zanimive vsebine in obilico zgodovinskega materiala... Ni ga treba še posebej priporočati, priporoča ga vsebina sama.“

Iz življenja in dogajanja v Argentini

ZAKONI, DEKRETI IN ŠE KAJ

Če upoštevamo letno obdobje (poletje, počitnice) in dejstvo, da je predsednik države, gen Onganía trenutno na počitnicah, je res izredno število zakonov in dekretov, ki so bili objavljeni v zadnjem tednu. Med četrtkom 12. in torkom 17. t. m. so bile objavljene štiri skupine zakonov s posebnimi reglamentarnimi odloki in en vladni dekret. Nanašajo se na različna torišča ter skušajo doseči: pospešitev proizvodnih sektorjev (zakoni o industriji), socialno ureditev (zakoni o delu in plačah) ter ureditev nekaterih notranjih področij.

Prvi objavljeni kompleks zakonov se nanaša na pospešitev industrije. Najvažnejše točke teh zakonov predvidevajo možnost zvezne vlade, da vodi ustrezno davčno politiko na splošno, in da po potrebi uvede raznovrstne izjemnosti za posamezne industrijske sektorje; prednost bodo imele domače trdke in podjetja, za njimi pa tiste, ki se, čeprav tujega kapitala obvežejo reinvestirati dobiček v državi; zavarovano bo dostavljanje surovin, tudi tistih, ki jih mora država uvažati (pri pomembnejših industrijah se lahko znižajo uvozne cene); drž. tejništvo za industrijo in notranjo trgovino ima moč ustanoviti razne svečovalne komisije za investicije in delavo na industrijskem področju.

Delaj in voli

Druga zakonska skupina, objavljena v petek, se nanaša na delo in plače. Razmejuje pristojnost vlade na delavskem področju, pravice in obveznosti delodajalcev, ter funkcije delavske policije. Ta zakon je bolj reglamentarnega značaja, ter le pojasnjuje nekatere nejasnosti že prej obstoječih zakonov. Zakon o plačah za zlasti določa pogoje in datume, kako mora delodajalec pla-

čevati zaslužek delavcem. Ker je bilo doslej mnogo primerov zakasnitve, različnih plačilnih rokov, nezakonitih odtrgitev in celo primerov korupcije, vlada s tem zakonom predvideva te razne možnosti in kako naj se izkoriščanje glede plač v bodoče odpravi. Plačilne datume bo moral delodajalec pismeno predložiti pristojni oblasti v začetku leta, ter se jih potem strogo držati. Tudi kar se tiče kraja izplačevanja (izredno je prepovedano izplačevanje v lokalih, kjer se tečijo alkoholne pijače in sploh v trgovskih lokalih).

Ta dva zakona je objavil drž. tajnik za delo, dr. Rubens San Sebastián, in ob tej priliki tudi predložil datume, ki se bodo v trinajstih intervereniranih gmijnih izvedle volitve. Prve bodo 23. t. m. v sindikatu lekarniških uslužbencev, zadnje pa 27. aprila v železniškem sindikatu.

In preostali...

Javnost je tudi zelo presenetil zakon 18.604, ki prepoveduje propagando za cigarete po televiziji, kinu in radiju. To je prvi tak primer v Argentini, ki pa ima vzore v raznih ameriških in nekaterih evropskih državah. Vendar opazovalci menijo, da zakon nima zdravstvenih namenov, temveč je le poizkus razbremenitve izdatkov industriji, ki predstavlja velik vir dohodkov zaradi ogromne davčne obremenitve. Zakon bo namreč v veljavi le eno leto.

Poleg že omenjenih, je bil objavljen tudi dekret št. 104, po katerem se razpusti CONART, Državni svet za radio in televizijo. Po mnenju vlade je bilo njegovo delovanje preveč birokratičnega značaja. Odslej naprej bo funkcijo kontrolne programov in vse ostale zadeve, ki se tičejo teh obveščevalnih sredstev, vodilo notranje ministrstvo.

Novice iz Slovenije

Ljubljana. — Ljubljanska televizija je pripravila serijo zgodovinskih oddaj pod naslovom „Teh 50 naših let“. V prvi oddaji 16. januarja so zajeli obdobje od leta 1918 do 1924. Oddajo je vodil Janez Mencinger, sodelovali pa so dr. Lojze Ude, dr. Metod Mikuž in drugi. Po poročilu v Delu je Metod Mikuž imel uvodne besede, kjer je označil značilnosti tega obdobja, mednje je seveda na prvem mestu prištel komunistično revolucijo v Rusiji, konec prve svetovne vojne in mirovno konferenco v Parizu. V poročilu v Delu ni ničesar napisanega o delovanju slovenskih politikov v tistem času, čeprav so jih pač morali omeniti. Po uvodnem govoru Metoda Mikuža so pokazali filmski pregled tega obdobja, nekateri očividci tistih dni pa so sprožili komentirali posamezne dogodke. Ob koncu oddaje je bila kratka razprava, v kateri so obravnavali samo eno vprašanje: Ali smo se Slovenci svobodno odločili za jugoslovansko skupno državo. V tej debati so sodelovali Aleš Bebler, Metod Mikuž in predstavnik mlade generacije študenta Peter Vodopivec in Vojko Antonič.

Ljubljana. — Ker sta imeli Slovenska zavarovalnica Sava iz Ljubljane in Mariborska zavarovalnica občutne izgube pri zavarovanju avtomobilov, sta podražili zavarovanje za 50 in 20 odstotkov. Sava je lani imela pri obveznem zavarovanju 12.000.000 Din. izgube, pri neobveznem pa 8.000.000 Din. Avtomobili so razdeljeni glede zavarovanja v 9. kategorij, ter bo treba plačati pri neobveznem zavarovanju od 310 do 3.037 Din. letne premije, po kategoriji avtomobila in vrsti zavarovanja.

Ziri. — Tovarna čevljev Alpina Ziri je pripravila nove vzorce za smučarske čevlje, ki bodo v prodaji že letošnje poletje. Alpina, ki je vodilna slovenska in jugoslovanska tovarne specialnih čevljev, je uporabila novo vrhnje usnje, čevlji pa imajo tudi novo obliko podplata. Vrhnje usnje je plastificirano z milimeter debelo plastjo, ki ne potrebuje nobene nege, treba ga je le umivati.

Ljubljana. — Naprave geofizikalnega observatorija na Golovcu so 27. januarja ob 10.51 zabeležile potres manjše jakosti, katerega epicenter je bil ravno pod mestom Ljubljano.

Maribor. — Mariborski pododbor Društva likovnih umetnikov je pripravil prvo prodajno razstavo desetih likovnikov. Rastavljali so svoja dela O. Polak, G. Kolbič, J. Polajnk, R. Kotnik, J. Šibila, brata Remca, B. Golija,

Z. Jeraj in Z. Zei. Razstavo si je ogledalo precej ljudi, vendar umetniki niso prodali niti ene razstavljene umetnine. Cene so bile precej visoke, od 300 do 2.500 Din., prodajni pogoji pa so bili dokaj ugodni. Toda glavni razlog za neuspeh prodaje je menda bil, da so razstavili predvsem starejša dela, ki so bila že znana z raznih razstav; nekateri tudi niso bili zadovoljni z izborom del.

Kočevje. — Predstavniki medobčinskega zavoda za spomeniško varstvo so si lani ogledali nekatere kulturno-zgodovinske spomenike in napravili predračune za obnovo cerkvice v Ribjeku v zgornji dolini Kolpe in na Vidmu pri Knežji lipi ter na očiščenje razvalin gradu Fridrihtajm. Grad Fridrihtajm je zgradil v letih 1422—1425 celjski grof Friderik za Veroniko Deseniško. Za obnovo bo po predračunih potrebnih nekaj nad 100.000 Din.

Polhov Gradec. — Polhograjska graščina je prazna in čaka, kdaj se je bo kdo usmilil. Od konca druge svetovne vojne je bila v gradu šola, sedaj pa so zgradili novo šolo in grad je prazen. Je dokaj dobro ohranjen, niti ne potrebuje večjih popravil, ampak le polepšanja. Občina se je že nekaj menila z različnimi interesi, ki naj bi spremenili grad v gostišče, vendar še ni prišlo do konkretnih predlogov.

Ljubljana. — Učiteljski pevski zbor „Emil Adamič“ je proslavil 45-letnico ustanovitve s koncerti v Celju, Mariboru in Ljubljani.

Umrli so: Ljubljana: Zora Boc, roj. Sedej, Avgušlina Makovec, Aleš Jakič, Franjo Schiffer-Navigin, prof. glasbe v p., Alojzija Jakovac roj. Golčer, Josip Ambrožič s. upravitelj v P. Marija Skopce roj. Lampret (85 l.), Pavla Končan, Nežka Osojnik roj. Zore (umrla v Beogradu), Alojzija Kermavner roj. Strle, Magdalena Gašperin, Ignac Šemrov (86 l.), Irma Karun roj. Lampič, Mara Novak roj. Weinberger, inž. Vinko Sadar univ. prof., Janez Marolt (75 l.), Helena Turel roj. Leben, Franc Peterka, Ivan Režek, Jože Petač, Vida Lapajne (80 l.), Ivan Setničar, Pavla Juvanc roj. Miklavčič, Bruno Sulič, Frančiška Cunder roj. Urbanc (81 l.), Mirko Šušteršič salezijanec, Jože Fon (84 l.), Ana Tomšič, Rozalija Smrekar roj. Meršol, Jože Zamida, dr. Simon Žibert, univ. prof., Zinka Bartl roj. Fleš. Maribor: Franc Zmak, Ema Barbek (86 l.), Marija Zakrajšek (89 l.), Zoe Schaup (85 l.), Frančiška Fatur (89 l.), Jožefa Fluher (83), Angela Krajner. — Jože Tomazič, šolnik, Sl. Bistrica, Anton Oman, Suha, Jože Koščak, Višnja gora,

SLOVENCI V ARGENTINI

Osebnosti

Poroka. V cerkvi Santa Rita v Boulogne Sur Mer sta se v soboto 7. t. m. poročila gđ. Roza Marija Sušnik in g. Janez Možina. Priči sta bili nevestin oče g. Ivan Sušnik, ženinu pa njegova mati ga. Marija Možina. Poročni obred je opravil g. župnik Albin Avguštin. Novoporočencema želimo obilo božjega blagoslova.

SPOROČILO

Ker se je na uredništvo obrnilo številno rojakov iz raznih držav sveta, pa tudi smo prejeli povpraševanje iz domovine, sporočamo, da v železniški nesreči na postaji Benavidez, v nedeljo 1. t. m. zvečer, ni bilo med mrtvimi in ranjenimi nobenega Slovenca. Kot je znano, je vest o tej veliki nesreči šla po vsem svetu.

IZ MLADINSKE KOLONIJE V CORDOBI

Brez posebnih doživljajev smo prispeli k g. dr. Hanželiču kjer smo se ustalili. Kot vsaka kolonija smo obiskali Mastil, Capillo del Monte, Los Cocos in Cosquín, se kopali v potoku in igrali karte, odbojko in nogomet. Pač pa smo kot izredno točko naredili celodnevni izlet k reki Pinto, izlet, ki ga malokdo od Slovencev pozna. Ta reka je daleč tri ure in pol krepke hoje (kakih 14 km.) čez drn in strn. Prvi

Viktor Jamšek, Vrtovin, Pino Musar, glasbenik, Izola, Karlo Batistuta, Tolmin, Anton Černigoj, Vrtovin, Marija Tešar (87 l.), Blatna Brezovica, Leopold Policon, Miren, Marjeta štrumlj, Golnik, Fani Kolman roj. Dolčič, Litića, Ana Boneča, Sežana, Ljudmila Rangus roj. Perše, Kranj, Anton Jerič, Hotedriška, Anton Engelman, Kranj, štefanija Gabrijelčič roj. Cigoj, Solkan, Janez Počotnik, Sv. Jošt, Marija Cesar roj. Dvornik, Velenje, Franc Končan, ključav. mojster (83 l.), Domžale, Lucija Rode roj. Grajnar, Jaka Trtnik, Domžale, Ana Hrovat roj. Grčar, Domžale, Marija Balovec, učit. v p., Begunje, Antonija Ahačič, Kranj, Jožefa Šribar (70 l.), Raja, Feliks Grandovec, Dobrič.

naskok je bil izveden v ponedeljek 2. februarja. Vstali smo ob pol 6 h. in se čez eno uro odpravili na pot. A vreme nam ni bilo naklonjeno in na sredi poti nas je presenetil dež. Premočeni do kosti smo se vrnili v počitniški dom. Brž smo popili vroč čaj in takoj v posteljo. Naslednji poizkus pa je bil v sredo 4. To pot je bilo lepo vreme: jutro hladno in sonce je pripekalo šele proti koncu poti. Razgled iz višine je bil prelep: široka dolina, nekaj kvadratov obdelane zemlje in reka Pinto. Deroča reka ima v času suše veliko več vode kot pa naš ubogi potoček ob večjih nalivih. Kopali smo se tudi v vodah globokih skoraj 3 m. Pravi užitek. A ta vesela komedija se je na povratku spremenila v tragedijo. Iz reke smo se morali povzpeti na strm hrib. Serpentine so bile večne, brez konca. Čutare so se hitro praznile. Vsaka kaplja je zlata vredna. Končno je pa zmanjkalo vode. Vročina pa kot v peklju in če bi nas kdo filmal, ne ozirajoč se na pokrajino, bi mislil, da gleda popotnike v pekoči Sahari. Hodili smo počasi in veliko počivali. Pa vsega je konec in tudi strmi hrib je imel svoj vrh. Globoko zavzdihnemo, ko se prične pot v dolino. Pohitili smo do bližnje kmetije, se tam napili vode in skoraj spraznili vodnjak. Vrnili smo se šele ob večeru in si opomogli z dobro večerjo.

Spoznali smo tudi življenje pod šotori: tri večere smo se vrstili in prespali v taboru blizu Capille del Monte.

In tako smo preživeli počitnice v kordobskih planinah. Veseli smo se vrnili v sredo, 10. februarja, v vroči Buenos Aires. Seveda se moramo zahvaliti „Zedinjeni Sloveniji“ za organizacijo kolonije, g. dr. Hanželiču za ves trud, ki ga je imel z nami, g. Jožetu Škrbcu, ki nas je vodil, pa tudi vsem drugam, ki so na razne načine pripomogli k lepemu uspehu te kolonije. jz

Darovali so:

Akademski slikar in kipar France Gorše je daroval, ob smrti dr. Mihe Kreka in Joška Krcšlja 20 dolarjev v tiskovni sklad Svobodne Slovenije.

Goriška in Primorska

Občni zbor Slovenske skupnosti

V nedeljo, 25. januarja je bil v novih prostorih v ul. Rittmeyer št. 2 v Trstu redni občni zbor Slovenske skupnosti. Odprl ga je predsednik obnega zbor dr. Zorko Harej, Politični tajnik dr. Drago Štoka je v imenu izvršnega odbora podal obširno in izčrpno poročilo. Nanizal je glavne politične akcije

izvršnega odbora v pretekli mandatu: dobi. Delovanje izvršnega odbora je težilo predvsem k večji povezanosti med vsemi zamejskimi Slovenci s posebno zavzetostjo za narodne pravice beneških Slovencev. Nadalje si je izvršni odbor prizadeval za ureditev pravnega odnosa do matične domovine, se udeleževal na socialno-delavskem področju in vodil dolga, vendar pa konstruktivna pogajanja s strankami leve sredine. V svojem poročilu se je politični tajnik dr. Štoka zaustavil predvsem ob šolskih vprašanjih, ob razlastitvah, ob potrebah in vprašanjih beneških Slovencev, ob odnosih do matične domovine, ob socialno-sindikalnih problemih in ob razgovorih s strankami leve sredine. Poročilo je sledila razprava in razrešnica. Po kratki prekinitvi so zborovalci z veliko večino sprejeli dva popravka k statutu.

Zborovalci so nato razpravljali o programskih smernicah, po katerih naj bi se bodoči svet in izvršni odbor ravnala. Sprejeta je bila resolucija, za katero je dal pobudo nabrežinski župan Drago Legiša in ki se zavzema za ureditev odnosov z SDZ, s Slovensko levico in z različnimi italijanskimi strankami ter za navezavo stikov z Goriško, Beneško Slovenijo in Kanalsko dolino. Prav tako je bila sprejeta lista, ki so jo sporazumno sestavile vse tri skupine (SLG, SKSZ, SNOS). Svet tako sestavljajo naslednji člani: Bednarik, Černe, Debelis, Dolhar, Harej, Jež, Jurjevič, Kocjančič, Maver, Mljač, Pertot, Petaros, Poštovan, Rudolf, Simčič, Sosič, Šah, Štoka, Terčon A., Tuta I., Valenčič, Vremec. Nadomestni člani pa so: Kuk, Legiša, Logar, Sedmak E., Štoka L., Zlobec.

Občni zbor je potekal v prijateljskem vzdušju iz globoke zavesti, da je samo v enotnosti največja moč Slovencev v Italiji. Samo na ta način bo lahko Slovenska skupnost pritegnila k sodelovanju vse tiste, ki so pripravljeni in sposobni za nesebično delo v korist skupne slovenske stvari.

Vsak teden ena

CISTO JUTRO

Vladimir Kos

*Nobenih senc na dnevni ni,
nobeni žalosti,
nobeni kletev.*

*Drevesa ljubkost učkajo,
na bilkah rosa spi,
na plotu pajek.*

*Nobenih senc na srcu ni,
nobeni žalosti,
nobeni beson*

*In sonce vzhaja vanj
in zemlja zdi se polna sonj
Očeta.*

Pred dvajsetimi leti v „Svobodni Sloveniji“

16. februarja 1950. — Št. 7

Iz uvodnika „Jugoslovanski komunizem“

„Tita pozna danes ves svet. Volja Moskve in naivna angloamerikanska propaganda sta iz povprečnega komunističnega eksponenta naredili svetovno znanega maršala, ki je v „sedmih ofenzivah zrušil laško in nemško armado na Balkanu“ in priboril „svobodo“ balkanskim narodom. Na podlagi politične kupčije, sklenjene v Jalti, je po končani vojski postal gospodar jugoslovanskih narodov.

Dokler je bil hvaležen in slepo pokoren svojemu šefu Stalinu, je vse kazalo, da hoče Moskva iz Tita narediti nekakega vzor-državnika, ki naj bi „nazadnjaškemu“ zapadu pokazal, kakšna je prava „ljudska demokracija“. Zapadni svet je z prepričanostjo opazoval obnašanje Titovih „diplomatov“ na mednarodnih konferencah, ki so naši domovini povzročili toliko nepopravljive škode. Italijani in Avstrijci se morajo predvsem nezmožnosti in surovemu nastopanju Titovih „diplomatov“ zahvaliti, da so kot premaganci lahko ohranili zase najlepše predele slovenskega ozemlja. Doba, ki je bila merodajna za določanje naših meja, je končala za Jugoslavijo s popolnim bankrotom.

...Ko je Tito zgubil oporo v Moskvi in pri državah, ki so od Moskve odvisne, je prišel v zagato. Manjkalo mu je denarja, manjkalo strojev, manjkalo je najpreprostejših potrebin za vsakdanje življenje. Skrajna sila ga je prignala do tega, da se je začel približevati zahodnim velesilam.

Kar naenkrat je Tito postal spet junak, junak nepokorščine. Bil je prvi med ljudmi, ki jih je Moskva postavila na vidno mesto, in so ji je upal odreči pokorščine. Prvi komunistični razkolnik! Ni dvoma, da je ta Titov korak naredil veliko škode in pohujšanje v komunističnih vrstah, ki so doslej slepo sledile enemu samemu ukazu: ukazu iz Moskve. Vendar ne smemo delati napačnih zaključkov.

Naivna demokratična javnost, ki opazuje dogajanja v naši deželi, sodi popolnoma napačno, češ: Tito je obrnil hrbet komunizmu. Zmota, velika zmota! Titov komunizem je ravno tak, kot Stalinov: zločin, laž, nasilje in diktatura. Tito sam trdi, da je boljši komunist kot Stalin...

...Komunizem je volk, ki menja d'ak, narave pa ne! Ena osnovnih doktrin komunizma je načelo prilagoditve trenutnim okoliščinam. Titove domače težave in Titov spor z Moskvo jugoslovanskega komunizma niso spremenili: je pravi, stoodstoten komunizem, toliko bolj nevaren, ker je z nekaj triki premotil svetovno javnost, da ga sodi blagotnejše kot zasluzi. Mi ga ne, ker ga poznamo!

IZ UREDNIŠTVA

Pred kratkim smo sporočili bralcem sklep uredništva, da naj bi vsaka zadržana številka v mesecu izšla v povečani obliki. Tako bo prihodnja številka Svobodne Slovenije izšla na šestih straneh. Poleg običajnih preglednih člankov, zanimivega branja, otroškega kotička in raznovrstnih prispevkov, bo izšlo tudi dvoje izvornih poročil, eno s Koroške, drugo pa iz domovine. Na ta bogati izvod že danes opozarjamo vse naše bralce

PREPUŠČENI SO SAMIM SEBI

Pod tem naslovom je ljubljansko Delo (16-12-69) objavilo članek o perečem vprašanju gradnje stanovanj v Sloveniji in posebej v Ljubljani. Piše o pomanjkljivosti, s katerimi se kupci novih stanovanj in stanovalci srečujejo iz dneva v dan in med drugim ugotavljajo naslednje:

V Sloveniji zgradimo na leto kakih 5.000 stanovanj za tržišče in poslovnih prostorov, skupna vrednost teh stanovanj in poslovnih prostorov pa znaša po cenah iz leta 1969 preko 600 milijonov din. Stanovanja kupujejo predvsem občani, ki v pogojih izredno naglega naraščanja cen le z velikimi naporji zberejo za nakup potrebna sredstva.

Problem je posebno pereč v Ljubljani, kjer se letno zgradi nekaj več kot 2.000 stanovanj, število kupcev, ki imajo denar pa je znatno večje in tako povpraševanje daleč presega ponudbo. V takšnih pogojih je seveda možno, da nastopajo pomanjkljivosti in napake, ki bi jih v količkah urejenih razmerah ne pričakovali. Kupci stanovanj in stanovalci se jeze, ker niso urejene stvari, za katere je samo po sebi umerno, da bodo urejene.

V nadaljnjem samo nekaj konkretnih pomanjkljivosti, ki povzročajo upravičeno negotovanje.

Gradbeno podjetje v pogojih gradnje za tržišče ne dokonča istočasno objekta kot celote, ampak samo posamezne dele, najčešče eno stopnišče ali samo stanovanski del. Večkrat kasni n. pr. gradnja pritličja s poslovnimi prostori več kot za eno leto. Posledica takega stanja so stalne prezidave in dozidave v kletnih prostorih, tako da stanovalci nikoli ne ve, kdaj bo gradbeno podjetje prebijalo zid v njerovi kleti. Znan je primer, ko sodelavec

gradbenega podjetja s silo sneli vrata s prostorov, ki so bili stanovalcem izročeni pred enim letom. Druga posledica je v tem, da morajo stanovalci plačevati povečane stroške čiščenja, da se postavlja vprašanje prispevka k skupnim stroškom hiše itd. Uporabniki poslovnih prostorov prispevajo k stroškom hiše, gradbeno podjetje pa ne, čeprav se vleče dokončevanje poslovnih prostorov v pritličju hiše leto in dalje.

Za čiščenje skupnih prostorov (stopnišče, kleti itd.) je potrebna voda. Proizvajalci stanovanj ne vgradije enostavne pipice z odtokom za mrzlo vodo v skupnih prostorih, tako da je delavka, ki čisti skupne prostore navezana na prisotnost in dobro voljo stanovalcev v hiši, da ji dajo vodo za čiščenje. Konkretni primer je na pr. nova zgradba na Rimski cesti v Ljubljani in še druge zgradbe.

Ena izmed stalnih spetkih stanovalcev v novih, pravkar zgrajenih hišah, je neurejena okolica. Stanovalci zaradi nepravčasno urejene okolice hiš lahko gazijo blato do gležnjev in to proizvajalcev stanovanj prav nič ne moti. Zavlačevanje z ureditvijo okolice bo lahko kupce stanovanj še kje pripeljalo do podobne situacije, v kateri so nekateri kupci stanovanj pri Tehogradu, kjer ni izgledov, da bi mogli iz stečajne mase izpolniti tovrstne obveznosti, ki pa so stare že več let

Ureditev okolice je z znatnim zneskom zajeta v ceno stanovanja in tudi

plačana, saj proizvajalci ne izročijo ključev pred poravnavo vseh pogodbenih obveznosti s strani kupca, za obveznosti proizvajalca stanovanj, do kupca pa slednji ne uživa učinkovite zaščite. Pravna pot na sodišče je mnogim težka, v vsakem primeru pa dolgočrajna in povezana z zamudo časa in stroški.

Naprave centralnega ogrevanja imajo negativen (napačen) pdec, zato stanovanja v višjih nadstropjih niso ogrevana. V nekaterih primerih proizvajalci po enoletnih urgencah ne namestijo na radiatorje takih malenkosti kot so ventili.

Ponekod puščajo okna ob vsakem dežju oz. večjem nalivu, zato stanovalci skoro ne morejo na daljši čas pustiti stanovanja praznega.

Gradbeno podjetje ne grada hišniških stanovanj kot skupnega dela hiše. Vse to so na videz malenkosti, če pa jih seštejemo, dobimo mnogo upravičenega negotovanja in ogromna sredstva.

Strokovnjaki sodijo, da bi bilo potrebno za odpravo napak in pomanjkljivosti pri zidavi stanovanskih hiš za tržišče, v slučaju, da bi kupec naročil odpravo teh pomanjkljivosti pri drugem izvajalcu na račun prodajalca stanovanj, nameniti v posameznih objektih od 15—30 odstotkov celotne cene stanovanja, to pa je v Sloveniji letna vrednost za vsaj 600 stanovanj.

Občani kot kupci stanovanj lahko uveljavljajo svoje zahteve do proizvajalcev stanovanj praviloma samo v dolgotrajnem in zamudnem sodnem postopku in na podlagi pravnih pravil civilnega prava (obči državljanski zakon stare Avstrije).

Ameriška Domovina praznuje 70-letnico

Med razne paradokse slovenskega naroda spada gotovo tudi ta, da najstarejšega izhajajočega dnevnika ni v domovini, temveč izhaja v tujini.

Prvi slovenski dnevnik, Slovenski narod je začel izhajati leta 1868, drugi pa je bil Slovenec, čigar prva številka je izšla leta 1873. Toda oba sta utihnila ob koncu druge svetovne vojne, ko je svobodnemu slovenskemu tisku zaprl usta Titov komunistični režim.

Tako je Ameriško Domovino, ki izhaja v Clevelandu v ZDA, doletela čast najstarejšega izhajajočega slovenskega dnevnika. Že 70 let namreč prihaja med slovenske rojake, ki žive širom novega sveta. Pa poglejmo ob tej obletnici malo v zgodovino tega lista.

Bilo je leta 1899, torej ob koncu 19. stoletja, ko je pokojni Anton Klinc, doma iz Gorenjskega Polja pri Novem mestu na Dolenjskem, ustanovil v Clevelandu prvi slovenski mesečnik „Narodna Beseda“. Ta list se je naslednje leto spremenil v tednik z imenom „Nova Domovina“. Že leta 1906 pa je postal dnevnik pod imenom „Amerika“, ki so ga potem spremenili v „Clevelandsko Ameriko“ in končno v „Ameriško Domovino“.

V svojih začetkih je list imel mnogo vsakovrstnih težav, pa si je kmalu opomogel, zlasti potem, ko je uredništvo prevzel Lojze Pirc, ki je od leta 1906 pa do svoje smrti leta 1939 bil z dnevnikom neločljivo povezan. Skupno z njim je list urejal in vodil pokojni Jakob Debeve in to od leta 1919 pa do svoje smrti marca 1952. Pri tem delu so bili Jakobu Debevcu kasneje v pomoč še Frank Turk in pokojni dr. Miha Krek, ter pokojni Anton Šabec; in sedanji urednik prof. Vinko Lipovec.

Danes je lastnica lista, tiskarne in poslojpa vdova pok. J. Debeve, ga. Mary Debevec roj. Andolšek. Ureja pa ga Vinko Lipovec. Tiskajo ga v poslojpu, ki je bilo zgrajeno leta 1924. Takrat so v njem namestili tudi že sedanje tiskarske naprave.

Vseh 70 let je bila „Ameriška domovina“ samostojen list, na osnovi slovenskega izročila, ter načel ameriške demokracije in svobode. Zato je tudi pokojni Jakob Debevec leta 1944 odklonil podporo „Osvobodilni Fronti“ in partizanstvu, ko se je začela obsežna komunistična kampanja med rojaki v Ameriki. Po nasvetu tedanjega guvernerja Franka Lauschea je na tem stališču vztrajal, čeprav je zaradi tega moral utrpeti znatno škodo.

Pokojni urednik Jaka Debevec se je odločno zavzel za protikomunistične begunce in jim na vse mogoče načine pomagal priti v novo domovino Ameriko. Za to se je trudil prav do svoje smrti, to je vedno priporočal svojim sodelavcem.

Sedemdeset let je dolga doba. Ne-precenljiva, če je v službi narodnega ohranjanja. In v to obdobje Ameriške domovine je vpleteno nešteto dela, naporov, žrtev. Od urednikov pa do časopisnih raznašalcev, vsi so po svoje pripomogli k temu, da danes list lahko slavi kot dnevnik tako lepo obletnico. Saj so bili med fantiči, ki so dnevnik raznašali tudi taki, ki so danes na visokih in odgovornih položajih, kot bivši senator in guverner Frank Lausche, dr. Perko in drugi. Vsi ti so spremljali Ameriško domovino, ki tvori še danes del življenja ameriških Slovencev.

Listu ob pomembni obletnici tudi mi najiskrenejše čestitamo, in mu želimo tudi v bodoče, da bi najuspešnejše stal na braniku slovenskih, verskih in demokratičnih idealov.

Tragika tisoč milijonov otrok

Ni izgledov za izboljšanje

Glavni tajnik ZN, U Thant, je nedavno objavil, da je na svetu danes več bolnih, podhranjenih in neukih otrok, kakor jih je bilo pred desetimi leti.

Označil je današnje stanje za „tragično“ in pojasnil, da tri četrtine otrok na svetu — skoro tisoč milijonov — živi v nerazvitih državah. Če

Za dobro voljo

Pri mesarju

„Tri kile govejih pljuč za psa, prosim.“

„Tri kile?“

„Da, saj nas je osem.“

Že spet

„Kako da si se oženil?“

„Jedi v gostilni mi niso bile všeč.“

„In sedaj?“

„Sedaj so mi pa spet.“

Zdravilo

„Imate kako zdravilo proti rdečemu nosu?“

„Še bolj ga morate piti, da postane vijoličast.“

Vsak po svoje

Dramatik: „To je najboljša drama, kar sem jih napisal.“

Kritik: „No, zaradi tega ti še ni treba obupati.“

Neverjetno

„Neverjetno, gospa, vsak dan ste mlajša!“

„No, no, nikar ne pretiravajte!“

„No, pa recimo, vsak drugi dan!“

OD DOMA

Našemu gospodarstvu so potrebni mladi kadri z dololetnimi izkušnjami.

Predvojni siromaki so po vojni postali — proletarci

Kdor ne dela, naj ne je! Lepo, a tako velika država pa spet nismo, da bi si lahko privoščili tako ogromno umrljivost.

Celjskim gledališčnikom bi ob premieri namesto cvetja rajši poklonili polno košaro kruha.

Kaže, da smo pri gradnji socializma že prišli na pol pota. Mnogi dobivajo polovično plačo.

Doslej je še vsak družbeni sistem pokleknil pred trgovino.

9. obletnica Slov. doma v San Martinu bo v nedeljo, 12. aprila

OBVESTILA

NEDELJA, 22. februarja 1970:

Na Pristavi družinska nedelja z zaključkom počitniških dni. Pričetek ob 10 s sv. mašo.

Carapachayski izletniki na kinto v Pacheco se odpeljejo izpred doma ob 7.30. Sv. maša na kintu ob 11. Po maši asado. Prijave odbornikom in na telefon 797-4780 najkasneje do 18. t. m.

V Slovenski hiši ob 20. Misijonsko predavanje o Ugandi, ki ga bo imela misijonska zdravnica s. Janja Žužek.

NEDELJA, 1. marca 1970:

V Slovenski hiši na Ramón Falconu po mladinski sv. maši prvi zvezni sestanek SDO in SFZ v letošnjem letu.

NEDELJA, 8. marca 1970:

V Slovenski hiši na Ramón Falconu ob 8.30 Socialni dan: „Naša gospodarska osamosvojitve leta 1970“. Najprej sv. maša nato predavanje univ. prof. dr. Milana Komarja in referat gg. Marjana Laboda in Staneta Mehleta.

Tombola na Pristavi v Castelarju.

SOBOTA, 14. marca 1970:

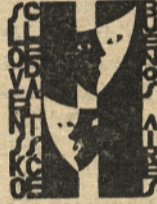
V Slovenski hiši na Ramón Falconu ob 20. Slovensko gledališče uprizori igro Triglavska roža, v počastitev mladinskega pisatelja in pesnika Mirka Kunčiča ob njegovi sedemdesetletnici.

NEDELJA, 15. marca 1970:

V Slovenski hiši ob 16. začetna šolska sv. maša. Nato uprizoritev igre Triglavska roža.

DRUSTVENI OGLASNIK

Društvo Zedinjena Slovenija bo imelo svoj občni zbor v nedeljo, 15. marca, ob 10.30 (po sv. maši) v Slovenski hiši na Ramón Falconu 4158. Vsi člani lepo vabljeni.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE BUENOS AIRES

Otvoritev sezone

Počastitev

mladinskega pisatelja in pesnika sedemdesetletnika

MIRKA KUNČIČA

z njegovim delom

TRIGLAVSKA ROŽA

Pravljica igra v štirih dejanjih. Nastopajo učenci slovenske šole dr. Gregorija Rožmana iz S. Martina.

V soboto, 14. marca 1970 ob 20

v dvorani Slovenske hiše, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires.

Režija: Maks Borštnik

Scena: Frido Beznik

Vstopnice po \$ 3.— in 2.— v predprodaji v Dušnopastirski pisarni.

Dr. Tone Žužek

ADVOKAT

Uraduje od 17,30 do 19,30 ure. Ponedeljek, sredo, petek.

Lavalle 2331, 5º p. Of. 10 T. E. 47-4852

JAVNI NOTAR

FRANCISCO RAUL CASCANTE

Escribano Público

Cangallo 1642 Buenos Aires Pta. baja, ofic. 2 T. E. 35-8827

SLOVENSKA HRANILNICA z. z. o. z.

Bartolomé Mitre 97

Ramos Mejía

T. E. 658-6574

Uradne ure: torek, četrtek, sobota od 16 do 20.

Sporočamo vlagateljem, da lahko dvignejo ali pripišejo h glavnici obresti za leto 1969 v zadrudni pisarni v uradnih urah.

Kinta „Sloga“ v ulici Del Cielito 297, Villa Udaondo, je odprta vsak dan, razen ponedeljka za člane in njihove družine. Vstop s posebno izkaznico, katero dvignete v zadrudni pisarni. Na kintu je na razpolago hrana in pijača po zmernih cenah.

Opozarjamo vse člane na življenjsko zavarovanje. Informacije v zadrudni pisarni v uradnih urah.

Predno vzamete posojilo ali kupite na obroke, se oglasite pri nas. Če hočete denar varno in dobro naložiti, ga vložite v Slov. hranilnico.

PO ŠPORTNEM SVETU

Na Slovensko-koroški skakalni turneji v Feldkirchnu, Mariboru in Beljaku je zmagal nekdanji svetovni prvak v smučskih skokih Reinhold Bachler; lanski zmagovalec Marjan Mesec, ki je bil v Mariboru prvi, v Feldkirchnu pa tretji, se je moral zadovoljiti z drugim mestom. V ekipni razvrstitvi je bila Slovenija med člani prva med 10 reprezentancami. Nastopilo je nad 100 tekmovalcev med člani in mladinci iz Slovenije, Avstrije, Italije, ČSSR, Francije, Madžarske, ZRN, Švice, Poljske in Romunije. Pri mladincih je bil Danilo Pudgar velik favorit, a se je moral zadovoljiti s tretjim mestom v skupni razvrstitvi: V Mariboru je bil šele osmi, v Beljaku pa je bil tretji, v Feldkirchnu pa je zmagal.

PORAVNAJTE NAROČNINO!

V nedeljo, 15. marca ob 16

Začetna šolska sv. maša

Nato pa uprizori šolski odsek in Slovensko gledališče s sodelovanjem učencev slovenske šole dr. Gregorija Rožmana iz San Martina v počastitev mladinskega pisatelja in pesnika sedemdesetletnika

Mirka Kunčiča

pravljico igro v štirih dejanjih

TRIGLAVSKA ROŽA

Prostovoljni prispevki dobrodošli!

PRISTAVA

Nedelja, 8. 3. 1970

DRUGA TOMBOLA

Glavni dobitek: lepa, moderna spalnica

50 lepih in praktičnih tombol, nad 50 kvatern in nad 50 činkvinov.

Ne zamudite ugodne prilike!

• Kupujte pridno tombolske tablice, ki so že v prodaji za \$ 100.— ali \$ 1.— nove vrednosti.

Sodelujte!

• Priporočamo se za praktične, uporabne dobitke ali pa darove v denarju.

Odbor Pristave

Vsi rojaki, posebno še tisti, ki se bavijo z gospodarstvom in mladino, so vljudo vabljeni v nedeljo, 8. marca na

SOCIALNI DAN

„Naša gospodarska osamosvojitve leta 1970“

Spored:

Ob 8.30 V Slovenski hiši na Ramón Falcónu sv. maša

Po službi božji predavanje univ. prof. dr. Milana Komarja; Osebnostni in skupnostni elementi pri gospodarski osamosvojitvi.

Koreferata bosta imela gg. Marjan Laboda: O praktičnem skupnostnem gospodarskem udejstvanju in Stane Mehle: O praktičnem osebnostnem gospodarskem udejstvanju. Sledila bo razprava in morebitne resolucije.

Družabna Pravda

PRISTAVA

22. februarja

DRUŽINSKA NEDELJA

Zaključek počitniških dni

• ob 10 sv. maša

• ogled razstave in nastop

• tekmovanje v ping-pongu, košu in odbojki

• družinsko kosilo

TOPLO VABLJENI!

DELIKATESNA TRGOVINA VESTER-MAČEK

sporoča vsem cenjenim rojakom in odjemalcem, da

se je preselila

iz dosedanjih prostorov

v tržnico „Liniers“

nasproti istoimenske železniške postaje. Nov tržni prostor je od vhoda na levo v notranjosti tržnice.

Novi naslov:

Rivadavia 11.520, Liniers, Cap. Federal

Telefon: 64-4302

Se priporočamo!